

Mikael Agricola -palkinnon ehdokkaat 2024

Katja Meriluoto

Elo Viidingin runovalikoiman *Tuhannelle äänelle* (Parkko kustannus) suomennoksesta. Alkuteokset ovat vironkielisiä.

Virolaiskirjailija Elo Viidingin runojen keskiössä ovat ihmiset ja heidän elämänsä. Niin runojen puhujat kuin heidän tapaamansa hahmot ovat eri-ikäisiä, lähtöisin eri yhteiskuntaluokista ja kulkevat kohti monenlaisia päämääriä. Runoissa tavataan niin "laatikkokaupungin" kolmevuotias "Krisse", kiiruhtavat äidit, köyhien taajamien nuoret kuin runoilijan itsensä alter egot, joiden takaa Viiding välillä kirjoittaa. Erilaiset puhujat ja hahmot kertovat suoraan ja epäsuorasti virolaisesta nyky-yhteiskunnasta, irvailevat valtaapitävien merkityksettömälle uudistuksenhalulle ja käsittelevät kysymystä runoudesta kirjallisuuden lajina. Viidingin runoissa ihanneihmistä ja -yhteiskuntaa tuottavat puheenparret tukahduttavat inhimillisen elämän moninaisuuden ja ristiriitaisuuden, kun taas runous voi näyttää sen, mikä on totta.

Katja Meriluoto tavoittaa suomennoksessaan Viidingin runojen kielen, joka on arkisuudessaan hämmästyttävän eläväistä. Myös suomennoksessa ihmisten arkielämä on ikkuna siihen, mitä yhteiskunnassa on todella meneillään. Viidingin ironinen huumori ja yhteiskuntakritiikki, kuten poliitikko- ja talouspuheelle irvailu, välittyvät täysimittaisesti suomalaiselle lukijalle ja korostavat ilmiön ajankohtaisuutta myös Suomessa. Kolme vuosikymmentä kattava valikoima runoista on poikkeuksellisen onnistunut ja tuo esiin Viidingin runoilijuuden monipuolisuuden ja sen muutokset.

Aleksi Milonoff

John Irvingin teoksen *Viimeinen tuolihissi* (Tammi) suomennoksesta. Alkuteos on englanninkielinen.

Kanadalaisen John Irvingin järkälemäinen romaani *Viimeinen tuolihissi* vie lukijan keskelle värikylläistä ja moneen suuntaan rönsyilevää maailmaa. Kertojaminä Adamin laaja sukukronikka sisältää kukkuramitoin Irvingille tuttuja aineksia – urheilua, kulttuurista ja politiikkaa. Hetero-Adamin lähipiirissä ovat edustettuina moninaiset seksuaalisen suuntautumisen muodot. Romaanin aikajana ulottuu viime vuosisadan puolivälistä nykypäivään, ja tarinan mittaan tutuiksi tulevat hiihto- ja laskettelukeskukset, lumikenkäily, painisalit, teatteri, mimiikka, stand-up, elokuvat ja filmitähdet, kirjallisuutta tietenkään unohtamatta. Ohimennen kirjailija ottaa Adamin suulla kantaa myös ajankohtaisiin ilmiöihin, mm. Yhdysvaltain sisäpolitiikkaan.

Suomentaja Aleksi Milonoffin ansiosta järkäleen lukeminen sujuu keveästi. Erikoistermit ovat kohdallaan askelkyykyistä slalomin saloihin, mutta tärkeintä on tekstin luonteva ja vaivattomasti

etenevä kerronta. Milonoff on taitava tulkitsemaan pienin elein kirjailijan omalaatuista huumoria, joka ilmenee usein kielen tasolla. Tapahtumissa esiintyy ihmistunteiden koko kirjo: on poskettomia, hirtehishumoristisia käänteitä, mutta myös aidosti traagisia ja koskettavia kohtaloita. Kaiken tämän Aleksi Milonoff tarjoilee suomalaiselle lukijalle nautinnollisena tulkintana, niin pienessä kuin suuressakin.

Lotta Toivanen

Édouard Louis'n teoksen *Muutos: metodi* (Tammi) suomennoksesta. Alkuteos on ranskankielinen.

Ranskalaiskirjailija Édouard Louis'n viides teos on omaelämäkerrallinen romaani ihmisyydestä, jonka muutosta sanelevat niin pakottava halu muutokseen kuin yhteiskunnan rakenteet. Kirjan päähenkilö Eddy Bellegueule, sittemmin Édouard Louis, lähtee Pohjois-Ranskassa asuvasta köyhästä työväenluokkaisesta perheestään lukioon Amiensiin ja sieltä yliopistoon Pariisiin. Suorasukaisen teoksen kertoja yrittää juuria olemuksestaan kaikki luokkataustansa jäänteet. Hänellä on lähes pakonomainen tarve paeta ja tarttua maailman tarjoamiin mahdollisuuksiin, jotta voi luoda itsensä uudelleen aina nimeä ja ulkonäköä myöten. Muutos ja metodi kasvavat vertauskuviksi paitsi Eddyn ja Édouardin eroista myös yhteiskuntaluokista, jotka muovaavat yksilöitä aina ydintä myöten.

Lotta Toivasen suomennos on poikkeuksellisen tarkkaa käsityötä ja tavoittaa erityisesti ne leppymättömät tunteet, joita kertojassa herää tämän tehdessä kaikkensa päästäkseen eroon menneisyydestään. Raivo, melankolia ja pian taas epätoivoksi muuttuva ilo välittyvät lukijalle vaivattomasti. Romaanin intensiivisyys ja tiheys eivät muutu raskaudeksi, vaan kokonaisuus pysyy läpi teoksen keveänä onnistuneen rytmin ansiosta. Toivanen tavoittaa eri rekisterien ominaispiirteet pohjoisranskalaisten poikien puheenparresta aina porvarillisen nuoren lukiolaistytön ja alati muuttuvan Eddyn kieleen.

Tänä vuonna palkintolautakunnassa ovat:

- suomentaja **Kristiina Drews**, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n nimeämä edustaja,
- kirjailija ja kriitikko **Marissa Mehr**, Suomen arvostelijain liitto ry:n nimeämä edustaja,
- väitöskirjatutkija ja kriitikko **Sofia Blanco Sequeiros**, Suomen arvostelijain liitto ry:n nimeämä edustaja,
- professori **Liisa Tiittula**, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n nimeämä edustaja.